

Unudulmaz ictimai xadim

Bu qovğalı dünyada acı da, şirin də yanaşı, qoşa addımlayır. Bu acıdan, şirindən dada-dada hər kəs özünə-məxsus yaşayır öz ömrünü. Kimisinin izi qalır, kimisi də izsiz gedir bu dünyadan. Fədakar insanların isə bu həyatda izləri əbədi qalır, xatirələrdə, xeyirxah əməllərdə yaşayırlar...

Həbib Həsənov da həyatın şirin anlarını, ağrı-acıları içindən keçirən soydaşlarımızdan biri olub...

Ömrünün 50 ilindən çoxunu ermənilərin içində keçirib, bu dövrdə müxtəlif vəzifələrdə işləyib, basqılara, təzyiqlərə baxmayaraq, xalqına gərəklilə çalışıb. Onun həyat tarixçəsi 1922-ci il avqustun 5-dən başlayır. Ermənistanın Nor Bayazet rayonunun Ağzibir kəndində doğulmuş, 1938-ci ildə 7 illik məktəbi bitirib İrevan şəhərindəki Pedaqoji Məktəbə daxil olmuşdur. Əmək fəaliyyətinə sırasıyla müəllim kimi başlayan Həbib müəllim 1940-1942-ci illərdə Nor Bayazet rayon Ağqala kəndinin 7 illik məktəbinin, 1943-1947-ci illərdə həmin rayonun Ağzibir kənd məktəbinin direktoru vəzifələrində işləyib. Hələ bu vəzifələrdə çalışdığı zaman ermənilərin iç üzünü aydın görür, son dərəcə ehtiyatla davranır, qüsuruz işi ilə hamının hörmətini qazanırdı. O, öz üzərində çalışır, daim irəliləyən can atır, irəliləmək, yüksəlmək istəyirdi. Buna görə də oxumaq, təhsilini artırmaq məqsədilə müxtəlif qurumlara müraciət edir. Göndərişlə 1947-1949-cu illərdə Ermənistan Respublikasının ikiillik Partiya Məktəbində təhsil alır və bitirdikdən sonra Ermənistan Respublikasının Əzizbəyov Rayon Partiya Komitəsinin təbliğat-təşviqat şöbəsinin müdiri təyin edilir. Burada cəmi birçə il işləyir, sonra "Sovet Ermənistanı" qəzetinin partiya həyatı şöbəsinə işə göndərilir. 1950-1953-cü illərdə şöbə müdiri vəzifəsində çalışır və üç ildən sonra yenidən partiya işinə qaytarılır. O, 1953-cü ildə Eçmiədzin rayon partiya komitəsinin ikinci katibi təyin edilir və 1956-cı ilədək bu vəzifədə çalışır.

O dövrdə Qərbi Azərbaycanda, xüsusən də İrevanda yaşayan azərbaycanlıların vəziyyəti çox ağır idi və sovet hakimiyyətinin dağılmasına doğru daha da pisləş-

mişdi. Soydaşlarımızın sıx yaşadıkları məhəllələr "buralar plana düşüb, yeni binalar tikiləcək" adı ilə sökülür, ailələrə şəhərdən kənarında tikilən binalarda mənzillər verilir. Bu, ermənisayağı türksüzləşdirmə prosesi idi. Hər il aprelin 24-də qondarma "erməni soyqırımı" günü qeyd edilirdi. Ermənilər açıq-açıq torpaq iddiası irəli sürür, "Bizim torpaqları qaytarın!", "Türklərə ölüm" və s. şüarlar səsləndirirdilər.

Həbib müəllimin partiya işinə irəli çəkilməsi də həmin vaxtlara təsadüf edirdi. Hələ Ermənistan Respublikasının Əzizbəyov Rayon Partiya Komitəsində işə başlayanda tamamilə yeni mühitə, yeni şəraitə, yeni ab-havaya düşmüşdü. Çətin idi. Ermənilər fürsət tapan kimi nəinki yeni pərvazlanan, hətta kifayət qədər nüfuzu olan azərbaycanlı kadrları ləkələyib aradan götürürdülər. Onların arasında inkişaf etmək, irəli getmək müşğül məsələ idi. Bütün bunlara rəğmən Həbib Həsənov duruş gətirə bilirdi.

1956-cı ildə O, Eçmiədzin Rayon Partiya Komitəsinin ikinci katibi vəzifəsində Amasiya rayonunun birinci katibi vəzifəsinə irəli çəkilir. O zaman Ermənistan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi vəzifəyə yerli kadrları təyin etmir, kənarından gətirirdi. Necə olmasa da yerli kadr istər-istəməz kənarından gəlmiş kadrla müqayisədə daha çox iş görə bilirdi ki, buna da ermənilər qətiyyətlə istəmirdilər. Lakin Həbib Həsənov Amasiya rayonunda rəhbər vəzifədə olduğu müddətdə bacarıqla işlədi.

O, 1959-cu ildə Moskvada Ali Partiya Məktəbinə oxumağa göndərilir. 1960-cı ildə oranı bitirəndə birinci katib işləyən Həbib Həsənovun daha yüksək vəzifəyə təyin olunacağını düşünenlər çox idi. Amma əksinə oldu, onu tutduğu vəzifədən azad edib "Sovet Ermənistanı" qəzetinə baş redaktor təyin edirlər.

Bu, Həbib müəllim üçün gözlənilməz olsa da, özgə, yad bir sahə deyildi və baş redaktor kimi qəzetin işlərində tam nəzarət etmək gücündə idi. İndi o, böyük jurnalistikaya uzanan yolun başlanğıcında idi və bişmiş, təcrübəli jurnalistlərə rəhbərlik edirdi. Həbib Həsənov bu vəzifədə 1974-cü ilə qədər çalışdı.

O, işlədiyi müddətdə 1957-1974-cü illərdə davamlı olaraq Ermənistan KP MK-nın üzvü, IV-VIII çağırış Ermənistan SSR Ali Sovetinin deputatı, 1967-ci ildən Ermənistan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyəti sədrinin müavini seçilmiş, 1971-ci ildə isə ona "Ermənistan SSR-in əməkdar jurnalisti" adı verilmişdi.

1974-cü ildən Həbib müəllimin həyat və fəaliyyətinin Azərbaycan dövrü başlayır. Həmin ildə Tovuz rayon partiya komitəsinin birinci katibi, 1980-ci ildə Azərbaycan

SSR Dövlət Meşə Təsərrüfatı Komitəsinin sədri, 1981-ci ildə meşə təsərrüfatı naziri vəzifəsinə təyin olunmuş, 1976-cı ildən Azərbaycan KP MK-nın üzvü, IX və X çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir. "Lenin" ordeninə, 2 dəfə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeninə, bir neçə medala layiq görülmüşdür.

1989-cu ildə Ümumittifaq təqaüdcüsü statusunda təqaüdə çıxan Həbib Həsənov 1997-2004-cü illərdə Azərbaycan mətbuatında Qərbi Azərbaycan, Qarabağ münaqişəsi və s. mövzularda yazılarla müntəzəm çıxış etmişdir.

Onun 1997-ci ildə çap olunmuş "Silinməz adlar, sağalmaz yaralar" kitabı qatı açılmamış tarixi faktlarla zəngindir. Kitabda qədim Oğuz diyarında - Qərbi Azərbaycanda son 200 il ərzində azərbaycanlıların soyqırımı faktı ilk dəfə olaraq demografik statistika ilə sübuta yetilir. Müəllif kitab üzərində 4 il işləmiş, şəxsi kitabxanasındakı nadir materiallardan, eyni zamanda, dövlət arxivlərinin sənədlərindən geniş istifadə etmiş, əldə etdiyi statistika əsasında tam yeni, orijinal cədvəllər tərtib etmiş, nadir xəritələri üzə çıxarmış, 656 Azərbaycan kəndinin təsnifatını vermişdir.

Xalqımızın tarixinin saxtalaşdırılmasından, toponimlərin dəyişdirilməsindən, soyqırımdan, deportasiyadan söhbət açılan kitabda Ermənistan ərazisində olan və bu gün adları silinmiş 650 Azərbaycan kəndinin təsnifatı ilə yanaşı, bu ərazilərin qədimdəki rəsmi adları tarixi qaynaqlardan tapılıb bərpa olunmuş, 1918-ci ildən sonra bu yerlərin ermənisayağı dəyişdirilmiş adları, onların hamısının coğrafi koordinatları göstərilmişdir. Bu təsnifatda həmin kənd və rayonlarda yaşamış azərbaycanlıların yüz il ərzində zaman-zaman, yəni 1831, 1873, 1886, 1905, 1914, 1931-ci illərdə tədricən və soyqırım illərində dəfələrlə azalan sayı göstərilir. Bu da Azərbaycan xalqının daşnaklar tərəfindən planlaşdırılmış genosid siyasətini təsdiqləyən tarixi faktır.

1997-ci ildə kiritilən əlifbası ilə nəşr olunan kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə yardımı ilə latın qrafikasına çevrilmiş və rus dilinə tərcümə edilmişdir.

Həbib müəllim bu gün aramızda yoxdur. O, həyatın acısını da, şirinini də gördü. Vətən, yurd həsrəti yaşadı. Bütün bunlara baxmayaraq, o, mənalı ömür yaşayan bir insan idi, çünki tariximizin müəyyən bir məqamında onun gələcək nəsillərə həqiqətləri göstərən səhifəsinə adını yazdı. İzi qalan, yeri görünənlərdən oldu.

Samir ZEYNALOV,
"Respublika".